

PÅ SKJERMEN:	I TIMEN:
<p>Algoritmer</p> 	<p>I dag skal vi jobbe med påvirkning på nett. Hver dag blir vi påvirket av mange ting: venner, familie, reklame, nyheter og det vi ser på sosiale medier. Ofte merker vi det ikke en gang, men på nett er det ikke bare mennesker som påvirker oss – det er også algoritmer, altså systemer som bestemmer hva vi får se mer av i feeden vår. Disse systemene legger merke til hva vi liker, ser på og deler, og så viser de mer av innhold som ligner. Det betyr at det som skaper reaksjoner ofte blir spredt til flere.</p> <p>Vi skal starte med å se en liten film om det:</p>
<p>Nå skal dere prøve å tenke som de som vil påvirke andre. Dere skal lage en plan for hvordan dere kunne fått flest mulig elever til å stemme på et bestemt forslag til ny kantine på skolen. Målet er ikke å lære å lure noen, men å forstå hvordan påvirkning fungerer, og hvordan algoritmer kan bidra til å spre bestemte budskap. Når vi forstår det, blir det også lettere å være oppmerksomme på påvirkning i hverdagen. Og hvordan vi selv blir påvirket av dette. Så her kommer oppdraget vi skal jobbe med.</p>	
	<p>Skolen vår har liksom vært så heldig å bli valgt ut som pilotskole for et prosjekt med gratis mat til alle elever i 2 år. Prosjektet har en verdi på 3 millioner i året, og dette skal dekke både maten og utgifter til å drifte det.</p> <p>Det er bestemt at for å sikre at elevene faktisk benytter seg av dette tilbudet, så skal de få velge mellom tre ulike måter å organisere dette på. Selve valget blir demokratisk, og alle elever skal få stemme. Men det er nå 3 måneder til valget, og i tiden fram til det er det mulig å påvirke meningene til elevene ganske mye. Så nå skal dere jobbe i grupper som skal designe påvirkningskampanjen til de ulike alternativene.</p> <p>Først de tre alternativene:</p>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kantina ansetter en kokk som lager et varmt måltid til alle hver dag. Det blir kun 2 retter å velge mellom, og det blir enkle retter som suppe, pasta, gryteretter og pizza. Maten skal lages av gode ingredienser og være sunn og god.
	<ol style="list-style-type: none"> 2. Kantina får kald buffet med brødmatt, pålegg og salatbar. Det blir omtrent det samme hver dag. Elevene forsyner seg og setter sammen den maten de vil ha selv.
	<ol style="list-style-type: none"> 3. Kantina blir utstyrt med automater med ferdigmat som yoghurt, smoothie, wraps, bagetter, pastasalat og påsmurte matpakker. Maten er ikke like fersk, men blir tilgjengelig over lengre tid.
<p>Etter dette må du som lærer velge om elevene selv skal få velge hvilket prosjekt de vil jobbe for, eller om du deler dem inn i de tre gruppene selv. Skriv ut eller vis oppgaven i pdf.</p>	
<p>Beregn tid på slutten av timen til at elevene får presentere oppleggene sine for hverandre. Legg merke til, eller be elevene legge merke til, hva de ulike har inkludert som kan aktivere algoritmer.</p>	
	<p>Det viktigste i slike digitale kampanjer er dessverre ikke at de har gode argumenter for saken sin, men at de får målgruppen til å se lenge på innleggene og helst dele, trykke på noe eller produsere eget innhold som også kan bli sett og spredt.</p> <p>På dette bildet var det automat-kampanjen som vant – fordi den ble mest vist.</p>

Refleksjon etterpå:

I dette tilfellet var det tre ganske gode alternativer å velge mellom, og da er det kanskje ikke så viktig hvem som vinner?

Men i virkeligheten kan folk bli påvirket til veldig mye gjennom algoritmer som kanskje ikke er bra for dem.

- Kan elevene komme på eksempler på hvordan algoritmer har påvirket reelle valg?
- Eller hva annet algoritmer påvirker hos ungdom?

Snakk sammen om hva de har lært om hvordan mennesker blir påvirket av algoritmer, og om det er noe de selv vil være med bevisste på fra nå av, eller gjøre annerledes på grunn av dette.

Under tittelen Digital detox, ligger et felles opplegg for alle 3 trinnene som handler om å hjelpe elevene med små, enkle eksperimenter for å redusere tid de bruker på apper – om de har lyst til det. Det er viktig at det er frivillig og kommer fra egen motivasjon.

Start med en slik innledning mens elevene ser på bildet:

De siste årene har mange voksne og forskere diskutert hvordan mobil, apper og sosiale medier påvirker ungdom. Noen peker på at mange unge i dag opplever mer søvnproblemer, mer ensomhet, mer konsentrasjonsvansker og flere psykiske plager enn før. Denne utviklingen har skjedd samtidig som smarttelefoner og sosiale medier har blitt en fast del av hverdagen til ungdom.

Samtidig viser forskning at ungdom som bruker mye skjerm ikke har det verre enn de som bruker mindre. En grunn kan være at apper og sosiale medier har blitt en viktig del av fellesskapet.

Mange ungdommer sier likevel at de ønsker seg mindre skjerm i hverdagen – og mer tid til andre ting. Derfor velger noen å teste små pauser fra enkelte apper eller fra mobilen i perioder. Ikke fordi mobil nødvendigvis er "farlig", men for å finne ut om mobilbruken påvirker hvordan man fungerer og har det i hverdagen.

Snakk sammen:

- Hvorfor tror dere mange ungdom og voksne prøver å ta pauser fra enkelte apper eller redusere skjermtiden sin?
- Hva håper de vil bli bedre av det?
(Søvn, mer tid til andre ting, bedre konsentrasjon, mindre stress og sammenligning, ha det bedre sammen med venner og familie)

Eksempler på hva mange tester:

Det kan være lurt å lage mindre inngripende forsøk, ikke «nå skal jeg slutte med sosiale medier og slette alle appene mine» eller «jeg bytter til dum telefon fra nå av», men små ting som:

Ingen mobil den siste timen før leggetid, mobilen ligger i et annet rom når du gjør lekser, skru av varsler fra noen apper, ikke bruke mobil de første 30 minuttene etter du våkner, en skjermfri kveld i uken, slette én app i en uke, legge mobilen bort når du er med venner, en hel helg uten sosiale medier, en uke uten en bestemt app, fast mobilfri tid hver dag

Gi elevene hvert sitt ark med «Ditt eksperiment» som de fyller ut.

NAVN	DATE	PROBLEM	LØSNING

Dere kan også gjerne bruke dette vedlegget for å gjøre elevene mer bevisste på hva de bruker tid på på nett, og hva det gjør med dem.

I løpet av timen eller en annen gang kan dere godt bruke denne øvelsen for å passe på nakken.

Gjør øvelsen sammen. Dette er en øvelse som kan være fin å gjøre innimellom dersom de unge er plaget med stiv nakke eller hodepine.